

MARYAN WAA UMMULISO

TABABARAN

**WASAARADDA WAXBARASHADA
XARUNTA WAXBARASHADA
DADKA WAAWEYN**

Hordhac

"Maryan Waa Ummuliso Tababaran" waa buug-yare qaab wada hadal ah u qoran. Wuxuu ku saabsan yahay tabaha ummulisonimada ee hadda ka hirgalay beelaha reer-guuraaga ah. Tabahaasu waa kuwo ka casrisan kuwii hore reer-guuraagu ugu dhaqmi jiray. Waxa buuggan loogu talogalay dadka ka qaybgala tababarrada caafimaad ee lagu qabto xarumaha waxbarashada reer-guuraaga.

Maamulka Xarunta Waxbarashada Dadka Wa-aweyni wuxu u mahad naqayaa Jaamac Cawad oo buug-yaraha qoray iyo dadkii kale ee gacan ka geystay soo saariddiisa.

Madaxa X.W.D.W.

M.C. Bariir

Maryan waa Ummuliso Tababaran

Maryan waa ummuliso reer guuraa ah oo u carbisan shaqadeeda. Maryan may dhalan iyada oo ummuliso ah weyse baratay.

Waxaase isweydiin mudan sidee bay ku baratay habka wax loo ummuliyo, illayn waxay ahayd reer-guuraaye?

Maryan waxa barbaarisay hooyadeed oo ummuliso ahayd. Sidaas darteed waxay xiisayn jirtey wax ummuliska. Waxay Maryan caadaysatey in ay hooyadeed u raacdo meeshii kasta ee ay haweney kaga ummulinayso oo ay ku gacan siin jirtey hawsha. Had iyo jeerna waxay isku taxalluujin jirtey sidii ay u hanan lahayd xirfadda hooyadeed..

Muddo ka dib waxay Maryan hanatay shaqadii hooyadeed. Markiiba waxay kalsooni ka heshay bulshada ay ku dhex noolayd. Hooyadeed aad ayey u jeclaatay habka ay ummulisonimada u waddey. Inkasta oo

aanay Maryan waxba kala harayn hawsha ay gacanta ku haysay, misana wey saluugeysay xirfaddeeda ummulisonnimo. Ma ahayn in ay karti darrayd. Ma ahayn in waayo aragnimadeedu liidatay. Mana ahayn in habka iyo qaabka ay wax ku ummulinaysey uu ka gedisnaa kii ummulisooyinka miyiga joogay isticmaalayeen. Misana wax uun bay tabaysay. Hooyooyinka ay ka ummulisay qaar baa dhiig bax u dhintay, waxna kama qaban karayn.

Hooyooyinka ay fooshu ku dheeraatay qaar ka mid ah baa isku dhintay, qaarna ilmihii ayaa ku dhintay foosha, taasna waxba kama qaban karayn.

Ilmaha qaarbaa teetano u dhiman jirey sababta oo ah middida ay isticmaaleysey ee ay hooyada ku bannayneysey, si uu ilmuuhu u soo dhaafo, ama ay xuddunta ku goyneysey oo mirir lahayd, iyana kama

warqabin dhibaatada ay keenaysay.

Dhibaatooyinka ay mar-mar hawsheeda kala kulmi jirtay aad bay uga walaacsanayd, waxay jeclayd inay hesho tabo dhibaatadaas looga baxo. Bulshada miyiguna waxba kuma kordhin. Waxa markaa dhacday in xiisihi ay ummulisonimada u haysey uu hoos u dhaco.

Maalin maalmaha ka mid ah baa Maryan dhaan u kaxaysey tuulo ku taal gobolka Sanaag. Nasiib wanaag waxay la kulantay Guddoomiyihii Xarunta Waxbarashada Reer-guuraaga ee Buraan iyo koox tababarayaal ah oo dadka ku wargelinayey in xarunta Buraan laga furi doono tababar caafim-aad oo socon doona laba bilood, 4 Janaayo ilaa 4 Maars 1982, loona bahan yahay dad ka soo qayb gala. Waxa kale oo guddoomiyihu dadka u sii sheeg-

ay in tabbabarku isugu jiro dhawr barn-aamij oo ay ka mid yihiin ummulinta, fayo-dhowrka iyo gar-gaarka degdega ah. Waxa kale oo dadka loo sheegay in cuntada iyo jiifka ka qaybgalayaasha dowla-ddu bixinayso.

Maryan wey u riyaaqday tababarkii caafimaad ee loogu baaqay. Waxay ka mid ahayd kooxihi ugu horreeyey ee lagu soo dhaweeoyo xarunța. Intii ay xarunta Buraan joogtey, waxay Maryan muujisay firfircooni, cilmi jacayl iyo bulshannimo. Su'aalihi ay isweydiin jirtay ee la xiiriray dhibaatooyinkii ummulinta waxay u heshay jawaab.

Macallimiintu waxay Maryan u soo qaadan jireen tusaale. Waxay ahayd ka qaybgale aad uga faa'iidaystay tababarkii.

Tababarku markii uu dhammaaday waka

ummulisooyinka laga simay qalab ummulisonimo oo ay ugu adeegaan bulshada ay ku laabanayeen. Maryan waxay bulshadii miyiga ku noqotay iyada oo ay ka muuqatay astaamo isku kalsoon iyo u jajabnaan shaqo. Markiiba waxay dhex gashay hawsheedii dib loogu soo carbiyey.

Waxayna muujisay isbeddel cusub iyo hawl hor leh. Bulshada dhexdeeda waxay kaga sifoowday hawl karnimo, raxmad, taakulaynnimo iyo aqoonyahannimo.

Marar badan ayaa qoysaskii ay u adeegaysay isku dayeen in ay u fidiyaan abaalmarinyo, weyse ku diidi jirtay iyada oo leh, "anigaba la igama qaadan lacag tababarkii caafimaad ee aan soo qaataiyadoo loola dan lahaa in aan ugu adeegno beelaheenna annaga oo aan wax shuruud ah ku xirin".

Maalin maalmaha ka mid ah ayaa sheeko
dhex martay Maryan iyo Qaali oo xoolah-
oodii la wada jooga.

Qaali waxa ka dhaadhacsanaa in aan qof
weyni dugsi wax ka baran karin, Maryanse
ma qabin ra'yigaas.

Sheekaysigoodiina waxa uu u dhacay sidan:

Qaali: Socdaalkii dhawaa ee Aad ku tag-
teen Buraan maxaad uga jeeddeen? xoolaha dhibaatadooda ayaad ka
nasanyseen, saw ma ahaa?

Maryan: Waxaa la yiri "habar fadhida
legdini u fudud" kulamase yaa-
bayo, sababtooc ah aniguba aad
ayaan u walaacsanaa intii aanan
tegin xarunta.

Waxaanse kuu sheegayaa in aanan
isku qoomamayn intii aan Buraan
joogay ee tababarkii ii socday.
Maxaa yeelay, waxyaabo badan oo
iga daahnaa ayaan si fiican u
bartay.

Qaali: Wax ma iiga sheegi kartaa wax-
yaabaha lagu baray.

Maryan: Oo maxaan u sheegi waayey waxaan
baranay akhris/qoraal iyo casha-

rro la xiriira caafimaadka bul-shada sida gargaarka deg-degga ah, faya-dhawrka iyo ummulisonimada iyo ka hortagga cudurrada faafa, kuwaas oo ay ka mid yihi-in qaaxo, xiiq-dheer iyo jadeeco. Waxaana noo muuqatay in ka hortagga cudurradu ay ka fiican tahay daaweyntooda.

Qaali: Cudurrada waan gartay, ummulisonimaduse ma cilmi bay u baahan tahay? Labadii da'ood ee aan dhalay waxaa iga ummulisay habar aan deris ahayn. Dhiig bax mooyee dhibaato kale ma aan arag. Haddana waa noolahay.

Maryan: Aad iyo aad ayaad u nasiib badnayd. Dhiig baxuna waa waxyaab-

aha ugu daran ee halis geliya
nolosha ummusha iyo ilmaheedaba.
Haddii aan kaaga sheekeeyo xilka
iyo waajibaadka saaran ummulisada,
maskaxda ayaa kugu faaraysa.

Inta ay hooyadu foolanayso waxaa
lagu mудaa irbadda teetanada
haddii aan hore loo tallaalin.

Kuwa ay fooshu ku adkaatana waxa
lagu duraa irbad foosha dedejisa,
ducashadana badisa.

Marka hooyadu ummusho waxaa lagu mудaa
irbad ka ilaalisa dhiig-baxa.

Inta ay hooyadu foolanayso waa in aan
marnaba laga agtegin, oo la cabbiraa
hadba inta ilmuhu soo dhawayahay iyadoo
laba farood la isticmaalayo si loo ogado
marba heerka ay fooshu marayso.

Ilmuhu marka uu aad u soo dhawaado ee uu
hoos u soo dhaco, miskahana la soo galo

madaxa; hooyada waxa loo jiifiyaa dhabarka, waana in hooyada loo goglaa maro nadiif ah ama salli nadiif ah ama bambiro nadiif ah.

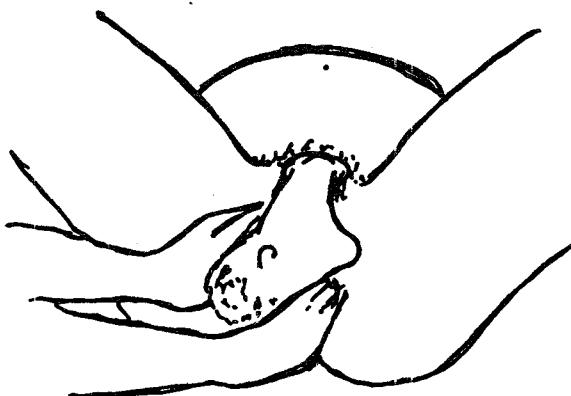
Jilbaheedu waa in ay kor u taagan yihiin, oo ay cidhbaha dhulka ku hayso oo weliba loo jilba geeljireeyo. Lama ogala in ilmaha xoog lagu soo saaro haddii ay hooyadu si caadi ah u dhali karto.

Waxaase loo baahan yahay in si tartiib ah labada gacmood loogu qabto ilmaha madaxiisa si aanu xoog ugu dhicin dhulka, madaxana ugu horreysiin.

Haddii uu ilmuju ku siibto dhulka waxaa gaadhaya dhaawac waxyeelayn kara noloshiisa dambe.

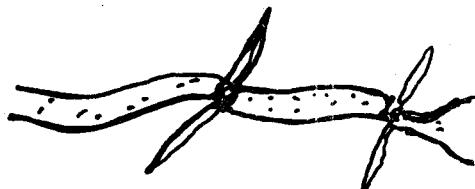
Inta uu ilmuju soo baxayo waxaa kaloo loo

baahan yahay in bawdyaha hooyada la kala celiyo. Haddii ay hooyadu isku qabato bawdyaha waxay baqtiin kartaa ilmaha. Ilmuu marka uu madaxa keeno waa in ay ummulisadu hoos u qabato madaxiisa si garbuu u soo baxaan.

Ilmuu marka uu dibadda u soo wada baxo ayaa xuddunta la gooyaa. Waxa jira hab gaar ah oo loo gooyo xudunta. Ilmaha waxa la dhigaa meel hooyada ka hoosaysa.

Xuddunta jariddeeda waa in aan lagu deg-degin. Marka ay xuddunta dharto midabke-eduna caddaad noqdo, baa laga xiraa laba meelood iyadoo lagu xirayo liid maro nadiif ah laga jeexay.

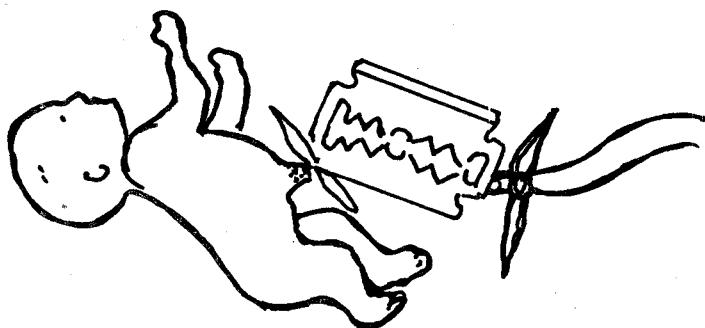

Guntinta hore waxa xunddunta ilmaha loo jirsiiyaa far labadeeda xubnood.

Guntinta kalena waa laga yar fogeeyaa.

Xuddunta waxaa laga jaraa guntinta ilmaha u dhaw meel ka yar sarraysa.

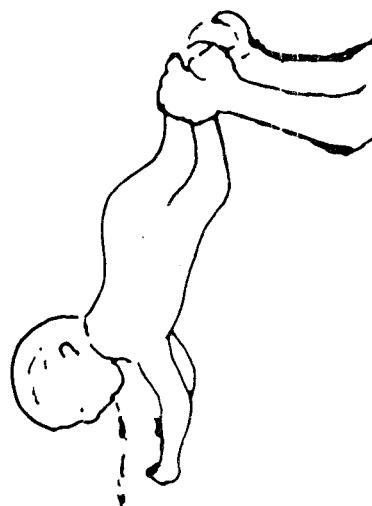
Waxaana xuddunta lagu jaraa sakiin cusub ama maqas biyo lagu kar-kariyey.

Haddii xuddunta laga jaro meel ka fog
barta ay ilmaha kaga taal, wuxuu
ilmuhu halis u noqonkaraa teetano.

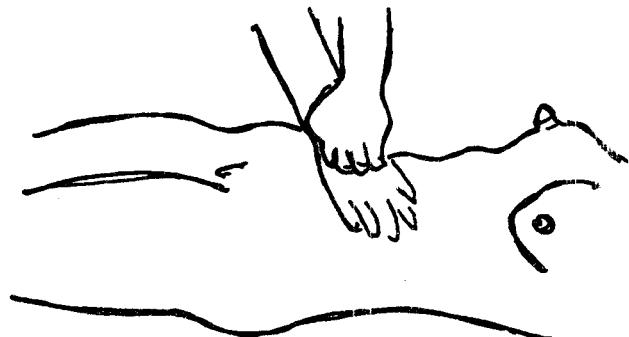
Looma baahna in xuddunta canugga
la daboolo haddii uu gurigu nad-
iif yahay, duqsina aanu lahayn.

Marka ilmaha xuddunta laga gooyo
waa la fooraariyaa inta lugaha
la qabto si xabku uga daato,

haddii uu xab cunay. Hooyaduna u aragto ilmaheeda. Ka dib waxaa ilmaha loogu qabeeyaa biyo diirran oo nadiif ah.

Haddii ay mandheertu hore uga soo bixi weydo ummusha, waxaa la duugaa xaluska ummusha. Haddii ay

intaas ku soo bixi weydo, xaluska
ayaa gacanta midig hoos loogu ca-
daadiyaa, gacanta kalena waxa
hoos lagaga taageeraa ilmo gal-
eenka.

Qaali: Allaa i lehe Maryaneey wax weyn
ayaad ka soo kororsatay tababarkii
Buraan. Goorma ayaa ka ku xiga
la qaban doonaa?

Maryan: Wuxaan kaa illaaway in aan kuu
sheego in nala siiyay qalabka
ummulisada oo dhan.

Waxaad yeelaysaa igu soo mar
guriga aan ku tusee.

Qaali: Oo walaaleey ma takhtar baad
noqotay?

Maryan: Horta berri subax guriga iigu
imew?

Waxaa lagu daabacay X.W.D.W.1983